

## Правознавство

У III етапі брали участь 105 школярів з 73 закладів загальної середньої освіти. Дипломи переможців отримали 53 учні з 34 ЗЗСО.

Серед закладів кращими стали:

Заклад	Учасників	Дипломи переможців			Набрані бали	Кваліметрія
		1 ст.	2 ст.	3 ст.		
Коростишівська гімназія № 5 ім. Т. Г. Шевченка	8	3	4	1	28	67,13%
Бердичівський загальноосвітній навчально-виховний комплекс № 4	3	1	1	0	8	64,67%
КЗ "Житомирський обласний ліцей-інтернат для обдарованих дітей" ЖОР	7	0	1	3	6	47,89%
Коростенська міська гімназія № 7	2	0	2	0	6	61,25%
Любарська гімназія № 1	1	1	0	0	5	63,50%
Малинська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2	3	0	1	2	5	55,08%
Чоповицький ЗНВК "Гімназія-ЗНЗ I-III ст.-ДНЗ"	3	0	1	2	5	55,42%

### Аналітична довідка

В умовах розбудови громадянського суспільства і правової держави в Україні актуальною для кожної людини і громадянина є права компетентність, яка формується, переважно, предметами суспільствознавчої галузі та зокрема основами правознавства.

Як зазначає авторка підручників з основ правознавства Т. О. Ремех, компетентність учня є основним якісним показником освітнього результату, що має спрямовуватися на формування й розвиток в школярів здатності практично діяти, застосовувати індивідуальний досвід успішних дій у різноманітних ситуаціях; становлення вмотивовано компетентної

особистості, здатної швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, приймати обґрунтовані рішення на основі отриманих знань, умінь і навичок.

Під правовою предметною компетентністю розуміємо компетентність, що формується в учнів у процесі навчання правознавства як шкільного предмета, у структурі якої виокремлюються наступні компоненти:

1. Когнітивний
2. Ціннісно-мотиваційний
3. Практично-поведінковий

Враховуючи викладене вище, проведемо аналіз III етапу результатів Всеукраїнської олімпіади з основ правознавства у 2018/2019 н. р.

***Мета III етапу Всеукраїнської олімпіади з основ правознавства:***

- виявити та підтримати учнів-знавців основ правознавства регіону;
- створити умови для підготовки учнів-переможців III етапу до IV етапу Всеукраїнської олімпіади з основ правознавства;
- сприяти участі виявлених здібних до аналітики учнів у науковій та науково-дослідній роботі МАН України, забезпечивши їм науковий супровід.

***Формат проведення III етапу Всеукраїнської олімпіади з основ правознавства***

Олімпіада з основ правознавства проводилась відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22 вересня 2011 року № 1099, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 листопада 2011 року за № 1318/20056.

На III етапі Всеукраїнської олімпіади з основ правознавства у лютому 2019 року взяло участь 105 учнів ( 9 клас – 42 учні; 10 клас – 32 учні; 11 клас – 31 учень).

У цьому навчальному році олімпіада з основ правознавства відрізнялась особливостями, оскільки в 10 класі немає окремої обов'язкової шкільної дисципліни «Основи правознавства», як у попередні роки. Цей курс мають лише профільні 10 – 11 класи. Проте, відповідно до Положення, цьогогоріч олімпіада з правознавства проводилась для учнів 9, 10 та 11 класів.

Тому завдання для учнів 9 класу були орієнтовані на чинний програмний матеріал з курсу «Основи правознавства» (редакція 2016 р.). Для учнів 10 класу – на знання навчальної програми за 9 клас та знання розділу II «Права і свободи людини» інтегрованого курсу «Громадянська освіта». Учні 11 класу працювали над вирішенням завдань з правознавства за програмним матеріалом, що вивчався у 9 та 10 класах з «основ правознавства».

### ***Зміст завдань III етапу Всеукраїнської олімпіади з основ правознавства***

Запропоновані учням завдання відповідали державним вимогам до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, визначеним навчальними програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки, й відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної середньої освіти, спрямовувались на виявлення рівня сформованості правової предметної компетентності учнів. Акцент робився на визначення рівня умінь учнів реалізовувати на практиці правові знання, загальнонавчальні та предметні вміння й навички, способи діяльності, цінності й ставлення, розв'язуючи правові ситуації.

### ***Структура завдань III етапу Всеукраїнської олімпіади з основ правознавства***

Комплект завдань для класу складається з II турів. Структура комплекту завдань, типологія завдань та рівень їхньої складності формувались відповідно до Методичних рекомендацій щодо проведення IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з основ правознавства у 2018 – 2019 н. р.:

## **I тур містив наступні завдання:**

1) Робота з понятійним апаратом (правові дефініції).

Наприклад, дати визначення понять: «презумпція невинуватості», «правотворчість», «інавгурація».

2) Тести, що містять чотири варіанти відповіді, серед яких лише один правильний.

Наприклад, визначити вік, з якого громадянин України набуває пасивного виборчого права:

А) 16 років;

Б) 18 років;

В) 21 рік;

Г) 25 років.

3) Питання із відкритою відповіддю.

Наприклад. Що називають правовою сім'єю? Назвіть основні правові сім'ї. До якої правової сім'ї належить Україна. Наведіть мінімум три аргументи на підтвердження своєї думки або схарактеризуйте судову систему України, враховуючи новели законодавства України.

4) Завдання з пропущеними словами (статті з відповідного розділу Конституції України).

Наприклад. Єдиним органом виконавчої влади в Україні є \_\_\_\_\_.

5) Завдання на знання та вміння застосовувати механізми захисту прав людини.

Наприклад. Що таке механізм захисту прав людини?

Хто є основним гарантом дотримання прав і свобод людини і громадянина та де це закріплено?

Схарактеризуйте систему органів, які гарантують та захищають права людини і громадянина?

6) Юридичні задачі.

Наприклад: 1. Громадянин Йорданії Абдул Хасан упродовж чотирьох років навчається в Національному економічному університеті м. Києва. За

час навчання він непогано опанував українську мову, знайшов багато друзів та навчився грати на бандурі, а вишиванку вважав найвишуканішим одягом. Він щиро полюбив Україну і навіть мав намір одружитися на однокурсниці Оксанці. Відтак він вирішив залишитися в Україні.

1. Проаналізуйте законодавство України, яке буде регулювати дії Абдули Хасана.

2. Визначте засади, на яких ґрунтується законодавство України про громадянство.

3. Визначте умови, за яких відбувається прийняття до громадянства України?

4. Визначте поетапні дії, які має вчинити Абдула Хасан, для отримання громадянства України. (9 клас)

5. Верховна Рада України прийняла закон, на який Президентом України було накладено вето. Згодом Генеральна Прокуратура України скасувала вето Президента. За яких умов буде діяти закон? Надайте юридичну оцінку ситуації. (10 клас)

6. Павленко С.В. все своє майно заповів дочці від першого шлюбу Олені. У червні 2004 року заповідач помер. До складу спадкового майна входить квартира, грошовий вклад в Ощадбанку. Вказана квартира була спільним сумісним майном подружжя.

Із заявою про прийняття спадщини та видачею свідоцтва про право на спадщину до нотаріуса звернулись: дочка Олена; вдова 1959 року народження; двоє синів 14 та 17 років.

Дайте коментар вищезазначеної ситуації згідно з Кодексом. Хто має право на спадщину і на яку частку?

### **Завдання II туру**

1. Якими законодавчими документами визначені права та обов'язки батьків та дітей?

Схарактеризуйте їх.

Якою мірою правові норми щодо відносин батьків і дітей відповідають нормам моралі?

Доведіть (наведіть аргументи), що права та обов'язки батьків і дітей мають взаємний характер. (9 клас)

2. Зазначте, хто може бути президентом України. Складіть календар виборів Президента України 2019 року з різними можливими варіантами ( 2 тур виборів), скориставшись положеннями Закону України «Про вибори Президента України». (10 клас)

3. Назвіть міжнародні та українські нормативно-правові акти антикорупційного законодавства.

Заповніть SWOT – аналіз реалізації антикорупційного законодавства в Україні. (11 клас)

Сильні сторони	Слабкі сторони
Можливості	Виклики

***Результати виступу збірної команди Житомирської області у XXVII  
Всеукраїнській учнівській олімпіаді із основ правознавства, м. Івано-  
Франківськ***

№ з/п	Прізвище, ім'я та по батькові учня/ениці	Найменування навчального закладу	Місце
1	Русецька Марія Сергіївна	Коростишівська гуманітарна гімназія № 5 ім. Т. Г. Шевченка Житомирської області	III
2	Кобилінська Катерина Валентинівна	Коростишівська гуманітарна гімназія № 5 ім. Т. Г. Шевченка Житомирської області	II
3	Матіяш Дар'я Олександрівна	Коростишівська гуманітарна гімназія № 5 ім. Т. Г. Шевченка Житомирської області	III
4	Павлюченко Софія Дмитрівна	Романівська загальноосвітня школа Бердичівської районної ради	III

		Житомирської області	
--	--	----------------------	--

***Рекомендації щодо підготовки учнів до олімпіади з основ правознавства 2019/2020***

Завдання олімпіади включатимуть законодавчі новели, прийняті Верховною Радою України за останні дві сесії. Завершення чергової сесії парламенту у січні кожного року є рубежем для визначення кінцевої дати прийняття нових законодавчих актів, що можуть входити до змістової частини програми олімпіади.

Олімпіада може містити питання, спрямовані на розвиток ціннісних уявлень про право в учасників олімпіади: історичний розвиток українського права; порядок організації державної влади; права людини та способи їх захисту; європейські стандарти прав людини; протидія домашньому насильству; особливості утримання батьками своїх дітей; участь неповнолітніх у збройних військових конфліктах; працевлаштування неповнолітніх тощо.

Під час підготовки до олімпіади з правознавства особливу увагу варто приділити правам людини як наскрізному компоненту усіх навчальних дисциплін. Потрібно пам'ятати, що основні компетенції в галузі прав людини для учнів середніх шкіл включають такі основні елементи:

- знання і розуміння (філософія прав людини, принципи прав людини і прав дитини, міжнародні стандарти, дотримання прав людини);
- ставлення і цінності (повага до себе та інших, критичне мислення, толерантність тощо);
- навички та поведінка (відстоювання прав людини тощо).

Тому особливу увагу потрібно приділити ознайомленню учнів/учениць із Міжнародним біллем прав людини, що складається із Загальної декларації прав людини (1948), Міжнародного пакта про громадянські і політичні права (1966) і Міжнародного пакта про соціальні, економічні і культурні права (1966). Також важливо передбачити практичні заняття щодо застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950) та обов'язковості практики

Європейського суду з прав людини в Україні, із Конвенцією ООН про права дитини (1989).

Т. М. Смагіна